

ดนตรีไทยร่วมสมัยกับอัตลักษณ์ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นางสาว กรพินธุ์ จารุวรรณ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974 - 639 - 786 - 9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THAI CONTEMPORARY MUSIC AND IDENTITY OF SOCIAL OBLIGATION OF
CHULALONGKORN UNIVERSITY 'S STUDENTS

MISS KORAPIN CHARUWORN

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of The Requirements
for the Degree of Master of Arts in Mass Communication

Department of Mass Communication

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1998

ISBN 974 – 639 – 786 - 9

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

กรพินธุ์ จารุวร : คนตรีไทยร่วมสมัยและอัตลักษณ์ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (THAI CONTEMPORARY MUSIC AND SOCIAL OBLIGATION IDENTITY OF CHULALONGKORN UNIVERSITY 'S STUDENTS) อ.ที่ปรึกษา: รศ.ดร. อรรพวรรณ ปิลาอินโสภาท, อ.ที่ปรึกษาร่วม: อ.ดร.จุจิระ โรจนประภายนต์, 168 หน้า, ISBN 974 - 639 - 786 - 9

จุดประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้คือ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการใช้ประโยชน์จากดนตรีของผู้รับสารและอัตลักษณ์ของบุคคล โดยมุ่งประเด็นอัตลักษณ์ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม การวิจัยครั้งนี้มีพื้นฐานมาจากกรอบแนวคิดของทฤษฎีปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์ (Symbolic Interactionism) และทฤษฎีการใช้สื่อเพื่อประโยชน์และความพึงพอใจ (Media Uses and Gratification)

ในการวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากแทบทุกคนในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยด้วยวิธีสุ่มแบบโควตา ทั้งคนที่เข้าร่วมและไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมด้านการพัฒนาสังคมจำนวน 32 คน ทั้งนี้เชื่อว่ากลุ่มแรกมีแนวโน้มที่ตระหนักในอัตลักษณ์ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของตนเองสูงกว่ากลุ่มที่สอง และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

ผลการวิจัยตอบคำถามการวิจัยว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีแนวโน้มของระดับอัตลักษณ์ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกันเบ็ดเสร็จคนตรีหลากหลายประเภทไม่แตกต่างกัน เชนนำดนตรีมาใช้ประโยชน์ทั้งเพื่อความบันเทิง, การบูรณาการและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม, ข้อมูลข่าวสารและเพื่อสนับสนุนอัตลักษณ์ส่วนบุคคล นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างใช้ประโยชน์จากดนตรีในแง่เพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจ เช่นเพื่อความบันเทิง, เพื่อการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นมากกว่าเพื่อการสร้างหรือสนับสนุนอัตลักษณ์ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม งานวิจัยชิ้นนี้ไม่พบความสัมพันธ์ที่ชัดเจนระหว่างการใช้ดนตรีเพื่อสุนทรียภาพและเพื่อวัตถุประสงค์เชิงสังคมกับอัตลักษณ์ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของบุคคล

ภาควิชา การสื่อสารมวลชน
สาขาวิชา การสื่อสารมวลชน
ปีการศึกษา 2541

ลายมือชื่อนิสิต กรพินธุ์ จารุวร
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา อ.อรรพวรรณ ปิลาอินโสภาท
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อ.ดร.จุจิระ โรจนประภายนต์

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

: MAJOR MASS COMMUNICATION
KEY WORD: THAI CONTEMPORARY MUSIC / SOCIAL OBLIGATION IDENTITY /
UNIVERSITY STUDENTS
KORAPIN CHARUWORN : THAI CONTEMPORARY MUSIC AND IDENTITY OF SOCIAL
OBLIGATION OF CHULALONGKORN UNIVERSITY 'S STUDENTS. THESIS ADVISOR : ASSO.
PROF. ORAWAN PILUNOWAD, Ph.D. THESIS COADVISOR : RUJIRA ROJJANAPRAPAYON,
Ph.D. 168 pp. ISBN 974 - 639 - 786 - 9

The purpose of this research was to investigate the relationship between the audience's use of music and his/her identity, particularly on the social obligation identity. This study was based on two theoretical frameworks : (1) Symbolic Interactionism, and (2) Media uses and gratification.

In this qualitative study, 32 participants at Chulalongkorn University were chosen by quota sampling technique. They specifically were those who had participated and those who had not participated in social development activities. The former were believed to be more concerned about social obligation identity, while the latter were believed not to be concerned as much as the former. The data were gathered by survey questionnaires and In-depth interviews.

The result answered the research questions that both groups of participants who differed in social obligation identity were exposed to the same kinds of music. Reportedly, they utilized music for certain purposes : (1) entertainment, (2) social interactions with others, (3) information collection, and (4) personal identity enhancement. Particularly, they, however, were exposed to music to fulfill their other needs and satisfactions (i.e. entertainment and social integration) rather than "social obligation" identity construction / enhancement. Hence, music uses for esthetic and social purposes were found to be hardly related to "social obligation" identity of the participants.

ภาควิชา.....การสื่อสารมวลชน
สาขาวิชา.....การสื่อสารมวลชน
ปีการศึกษา.....2541

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

ตลอดระยะเวลาการศึกษาในคณะศึกษาศาสตร์และการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้จนสำเร็จ ผู้วิจัยได้รับความกรุณาและความช่วยเหลือจากหลายๆท่านซึ่งไม่อาจจะเลยการกล่าวถึง ณ ที่นี้ได้

รศ.ดร. อรรวรรณ บิลันธนโอบาท อาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งเข้าใจและคอยให้ข้อคิดเห็นต่างๆ สำหรับการทำวิจัย ผู้วิจัยยังไม่ลืมความกรุณาของท่านอาจารย์สำหรับการตอบรับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในการวิจัยครั้งนี้ อ.ดร. รุจิระ โรจนประภาณต์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม สำหรับการให้คำปรึกษาด้วยความเต็มใจยิ่งในทุกเรื่องและการให้กำลังใจโดยไม่หยุดยั้ง ตั้งแต่วันแรกที่พบกัน ผู้วิจัยได้รับความกรุณาจากทั้งสองท่านซึ่งผู้วิจัยขอขอบพระคุณทั้งสองท่านเป็นอย่างสูง นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์อีกสองท่านคือ รศ.วิภา อุดมจันท์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรศ.อวยพร พานิช กรรมการสอบวิทยานิพนธ์สำหรับคำชี้แนะจากทั้งสองท่านเพื่อการปรับปรุงให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

คณาจารย์ในภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านสำหรับการอบรมดูแลผู้วิจัยให้เติบโตทางความคิดและการเป็นนักศึกษาศาสตร์ที่ดี

กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านสำหรับความร่วมมืออย่างดียิ่ง ขอขอบคุณน้องสิริ ศักดิ์สำหรับความช่วยเหลือทุกอย่าง

พ่อกับแม่และทุกคนในครอบครัว ผู้วิจัยสามารถยืนอยู่ในจุดนี้ได้จากการสนับสนุนของทุกคน ผู้วิจัยขอบคุณทุกๆคนสำหรับการให้ความรัก ความช่วยเหลือ และสิ่งที่ดีสำหรับชีวิตมาโดยตลอด

นอกจากนี้ตลอดระยะเวลาการศึกษาผู้วิจัยยังได้รับน้ำใจและความช่วยเหลือจากเพื่อนๆ พี่ๆ พี่ณ พี่พิชญ์ พี่ๆเจ้าหน้าที่ห้องสมุด บุคลากรในคณะอีกหลายท่าน และที่ขาดไม่ได้คือขอบคุณแรงใจจากกองเชียร์ทักษิณ ซึ่งผู้วิจัยขอขอบคุณและส่งความปรารถนาดีสำหรับทุกๆท่าน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฉ
 บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 ปัญหานำวิจัย	11
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	11
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	12
1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น	12
1.6 นิยามศัพท์	12
1.7 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย	15
 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	16
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับนิสิตนักศึกษา	16
2.2 ทฤษฎีการใช้สื่อเพื่อประโยชน์และความพึงพอใจ	22
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับตนเอง	25
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์	26
2.5 ทฤษฎีปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์	28
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม	30
2.7 งานวิจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้อง	35

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3 ระเบียบวิธีวิจัย	37
3.1 แหล่งข้อมูล	38
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	39
3.3 ระยะเวลาที่ศึกษา	39
3.4 วิธีการศึกษา	39
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	40
3.6 การจำแนกข้อมูล	45
3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล	45
3.8 การนำเสนอข้อมูล	46
4 ผลการวิจัย	48
4.1 อัตลักษณ์ของกลุ่มตัวอย่าง	48
- ภาพของตัวเราที่เกิดจากการตระหนักรู้โดยตนเอง	50
- ภาพของตัวเราที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม	51
- อัตลักษณ์ของบุคคล	56
4.2 รายละเอียดของกลุ่มตัวอย่าง	62
- กลุ่มที่ 1	62
- กลุ่มที่ 2	79
- กลุ่มที่ 3	90
- กลุ่มที่ 4	99
4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีและอัตลักษณ์	110
5 สรุป อภิปรายผลการวิจัย	128
5.1 สรุปผลการวิจัย	128
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	130
5.3 ข้อจำกัดในงานวิจัย	133
5.4 ข้อเสนอแนะ	135

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
รายการอ้างอิง	136
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก.	139
ภาคผนวก ข.	147
ภาคผนวก ค.	161
ประวัติผู้วิจัย	168

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1	แสดงการเข้าร่วมกิจกรรมเชิงสังคมของกลุ่มตัวอย่าง 52
ตารางที่ 4.2	แสดงการรับรู้ภาพตนเองของกลุ่มตัวอย่าง 57
ตารางที่ 4.3	แสดงระดับอัตลักษณ์ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของกลุ่มตัวอย่าง 61
ตารางที่ 4.4	แสดงลักษณะทางประชากรศาสตร์ของสมาชิกกลุ่มที่ 1 62
ตารางที่ 4.5	แสดงการเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มที่ 1 63
ตารางที่ 4.6	แสดงทรัพย์สินของสมาชิกกลุ่มที่ 1 64
ตารางที่ 4.7	แสดงเครื่องดนตรีของสมาชิกกลุ่มที่ 1 65
ตารางที่ 4.8	แสดงความสามารถในการเล่นดนตรีของสมาชิกกลุ่มที่ 1 68
ตารางที่ 4.9	แสดงลักษณะทางประชากรศาสตร์ของสมาชิกกลุ่มที่ 2 79
ตารางที่ 4.10	แสดงการเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มที่ 2 80
ตารางที่ 4.11	แสดงทรัพย์สินของสมาชิกกลุ่มที่ 2 81
ตารางที่ 4.12	แสดงเครื่องดนตรีของสมาชิกกลุ่มที่ 2 81
ตารางที่ 4.13	แสดงความสามารถในการเล่นดนตรีของสมาชิกกลุ่มที่ 2 84
ตารางที่ 4.14	แสดงลักษณะทางประชากรศาสตร์ของสมาชิกกลุ่มที่ 3 90
ตารางที่ 4.15	แสดงการเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มที่ 3 91
ตารางที่ 4.16	แสดงทรัพย์สินของสมาชิกกลุ่มที่ 3 92
ตารางที่ 4.17	แสดงเครื่องดนตรีของสมาชิกกลุ่มที่ 3 92
ตารางที่ 4.18	แสดงความสามารถในการเล่นดนตรีของสมาชิกกลุ่มที่ 3 95
ตารางที่ 4.19	แสดงลักษณะทางประชากรศาสตร์ของสมาชิกกลุ่มที่ 4 99
ตารางที่ 4.20	แสดงการเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มที่ 4 100
ตารางที่ 4.21	แสดงทรัพย์สินของสมาชิกกลุ่มที่ 4 101
ตารางที่ 4.22	แสดงเครื่องดนตรีของสมาชิกกลุ่มที่ 4 101
ตารางที่ 4.23	แสดงความสามารถในการเล่นดนตรีของสมาชิกกลุ่มที่ 4 104
ตารางที่ 4.24	แสดงศิลปินเพลงยอดนิยมของสมาชิกกลุ่มที่ 1 110
ตารางที่ 4.25	แสดงศิลปินเพลงยอดนิยมของสมาชิกกลุ่มที่ 2 116
ตารางที่ 4.26	แสดงศิลปินเพลงยอดนิยมของสมาชิกกลุ่มที่ 3 120
ตารางที่ 4.27	แสดงศิลปินเพลงยอดนิยมของสมาชิกกลุ่มที่ 4 123

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 4.1	แผนภูมิแท่งแสดงคลื่นวิทยุยอดนิยมของสมาชิกกลุ่มที่ 1	66
ภาพที่ 4.2	แผนภูมิแท่งแสดงคลื่นวิทยุยอดนิยมของสมาชิกกลุ่มที่ 2	82
ภาพที่ 4.3	แผนภูมิแท่งแสดงคลื่นวิทยุยอดนิยมของสมาชิกกลุ่มที่ 3	93
ภาพที่ 4.4	แผนภูมิแท่งแสดงคลื่นวิทยุยอดนิยมของสมาชิกกลุ่มที่ 4	102